

ОТОКАР БРЖЕЗИНА (1868–1929) – най-значимият поет на чешкия символизъм. Посвещава свое то слово на елитарната идея за *Изкуството като висше проникновение и познание*. Създава поезия на мистичния екстаз. Стихосбирките му – Тайнствени далнини (Tajemné dálky, 1875), Разсъмване на запад (Svítání na západě, 1896), Ветрове от полюсите (Větry od pólu, 1897), Строители на храма (Stavitelé chrámu, 1899) и Ръце (Ruce, 1901), излизат през 90-те години и са единни като естетическа и образна система. Лирическият герой е в очакване на божественото тайство, което за него е смъртта. Бржезина е поет с изключително сложна стилистика, която напомня на бароковата пищна експресивност, но в същото време притежава интелектуалната вгълбеност и метафоричния лиризъм на поколението от края на века, вдъхновено от ницианската философия.

Силата на тази поезия е в удивителната неделимост на сложно образно значение, което е най-често от митологичен или философски порядък, и един изискан, филигранен, музикално въздействащ и ерудитски организиран изказ. Поради стилистичната енigmатика на своя език, която владее до съвършенство, Бржезина е на практика не само непреводим, но и трудно разбираем и за чешкия читател.

Предложените стихотворения са от първата му стихосбирка – Тайнствени далнини.

Ж. Ч.

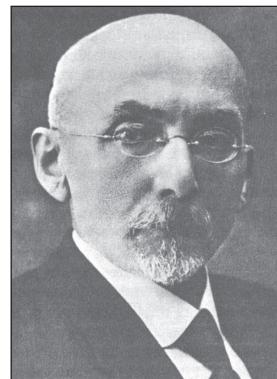
Ó, SÍLO EXTASÍ A SNŮ, z níž umění
plá barev vějířem a v tónech burácí!
Tvým kouzlem z myšlenek se záře pramení,
jak z éteru se světlo nítí vibrací.
Na oběť duše mé svůj žhavý sešli přival,
ó mocí vitézná, jež v inspiraci pláš,
jak v oltář kamenný se oheň s nebe slíval,
když oběť krvavou naň kladl Eliáš!

V mé duši smutek dlí a hořké vůně teskné,
myšlenka má je voskovicí světla mdlého,
jež v těla svícnu nečistém se třesouc leskne
na oltář věčný postavena Neznámého.

Žen žhavý ret mé krve vášní neroznítil
a lásky šílenství mi v zracích nezaplálo,
žár bílý rozkoše mi v nervech nezasvítil
a vůně přátelství jsem v žití udýchal málo.

Sám v tichlé klausuře jsem počet žití řešil
a jenom nad svých snů jsem záhonem se shýbal,
více nežli v životě jen v myšlenkách jsem hřešil
a přelud miloval a páru tuh svých líbal;

Mé jaro bylo smutnou, elegickou písni,
již tichlým tremolem mi život zahrál flétnou,
a dny mých radostí, jako v trávy trs,jenž tísní
se při zdích, ve dlažbě, když kapky rosy slétnou.

Мé vzpomínky jsou bez barev a beze vláhy
jak protěž v herbáři, jenž bílou plísni dýše;
nakyslý parfum chudoby jsem dýchal záhy
a ponížených žeň jsem klidil na své líše.

Zář grandiosní vesmíru když v zrak mi padla
sil věčných tajemství a osnovami světla,
v mou duši odražená kosmu od zrcadla

v ohnisko palčivé a krvavé se střetla.
Puch krve sražené jsem dýchal z dějin zvěstí
a hrůzu Neznámého z vlastní duše hloubi,
a zřel jsem v žití hru, kde bledý přelud šestí
jak v perleti se lomem vrchních vrstev snoubí.

Netoužím žízně své u žití svalažit břehů,
jak Gedeonův voj u zdrojů pítí z dlaně:
paprsků mystických jsem v duši sebral něhu
a v chrámu Tajemství jsem klekl zadumaně.

Je smutna duše má a plna vůně teskné,
má myšlenka je voskovicí světla mdlého,
jež v těla svícnu nečistém se třesouc leskne
na oltář věčný postavena Neznámého.

Ó sílo extasí a snů, z níž umění
plá barev vějířem a v tónech burácí!
Tvým kouzlem z myšlenek se záře pramení,
jak z éteru se světlo nítí vibrací.
Na oběť duše mé svůj žhavý sešli přival,
ó mocí vítězná, jež v inspiraci pláš,
jak v oltář kamenný se oheň s nebe slíval,
když oběť krvavou naň kladl Eliáš!

О, СИЛА ОТ ЕКСТАЗ И СЪНИЩА, с които
изкуството пламти сред багри, в грохот еква!
Чрез твойто чудо мислите в заря излитат
и нишки светлина от етера потрепват.
О, властна сило, вдъхновение от пламък,
обляха ми душата с огнена стихия,
тъй огън се изля върху олтар от камък
там, дето жертвеника сложил бе Илия¹!

В душата ми тъга изтлява с дъх горчив,
а мисълта ми – вощеница светлина,
потрепва в тялото на свещник нечестив
върху олтара вечен на Незнайния.

¹ Илия – пророк и чудотворец от Стария завет. В името на Яхве се бори срещу култа на Ваал. Всички пророци се събират в планината Кармил. Тези, които служат на Ваал, призовават своя бог, но напразно. Тогава Илия построява от дванадесет камъка жертвеник на Яхве, полага там жертва и се обръща към Яхве. В този миг от небето се излива „огънят на Яхве“ и целият народ го приветства. Илия убива край потока Кисон пророците на Ваал. Той отива в пустинята и моли Бог да му изпрати смърт, но 40 дни и нощи ангел идва, докато спи, и го храни. Яхве иска от Илия да се върне обратно и да проповядва в негово име. На два пъти го спасява от гонителите, като изпраща огън върху тях. – Б. пр.

Аз от любовна страст не съм обезумявал,
горещи устни не разпалваха кръвта ми,
екстаз не ме е нажежавал чак до бяло,
не вдишвах на приятелството аромата.

Сам в тих затвор животите си преброявах
и само над лехата на съня се свеждах,
грешах по-често в мислите си, не наяве,
бях влюбен в призрака на своите копнежи.

Бе пролетта ми тъжна, елегична песен,
животът я изсвири с флейтата си тихо,
а радостта ми – храст сред камъни заплетен
в мига, когато капките роса политат.

А спомените ми – без влага и без цвят –
хербарий с еделвайс сред дъх на плесен сива;
отрано знам дъха горчив на бедността
и жътвата на робите бе в моята нива.

Зарята на всемира в моя поглед падна,
когато на извечни сили светлините
от огледалото космично към душата
се сляха в палещо и кърваво огнище.

С душата своя от историята дишах
страх от Незнайния и смрад от кръвна глеч
и как през процепите сред седеф изтича
видях на щастието призрака възблед.

Не искам като Гедеонови войници²
край изворите жажда да гася със длани:
взех нежност от мистичните искрици
и коленичих аз на Тайнството във храма.

В душата ми прелива скръб и дъх горчив,
а мисълта ми – вощеница светлина,
потрепва в тялото на свещник нечестив
върху олтара вечен на Незнайния.

О, сила от екстаз и сънища, с които
изкуството пламти сред багри, в грохот еква!
Чрез твойто чудо мислите в заря излитат
и нишки светлина от етера потрепват.
О, властна сило, вдъхновение от пламък,
обляха ми душата с огнена стихия,
тъй огън се изля върху олтар от камък
там, дето жертвеника сложил бе Илия!

² Гедеон – герой от Стария завет. По заповед на Бог разрушава жертвеника на Ваал и издига олтар на Яхве. В отговор на това той получава Божията подкрепа, събира голяма армия, но Господ му казва да заведе войниците си на извора и да вземе само тези, които „лочат като куче“, а не тези, които коленичат и пият вода от щепата си. Така той тръгва с 300 войници, които са пили направо от извора, и успява да освободи Израил от многохилядната армия на мадиамците (Съдии 7: 4–7). Очевидно в този стих лирическият герой на Бржезина изразява своя копнеж да бъде сред избраниците на Бога. – Б. пр.

ŽEH BÍLÝ SVĚTLA

Žeh bílý světla v lampě mé duše jsi stáh,
že v agonii rudé krvácí do šera.
Pod zvlhlými klenbami dní jdu v myšlenkách,
jak chodbami opuštěného kláštera,

kde o fresky stěn tříští se vlny soumraku
a zapomenuté legendy v zčernalých rámech se tmí,
jak okna prolomena v staletí zázraků
do zasmušilých horizontů Tajemství.

A v kouřících dálkách, kde zsinalé mlhy se strou
nad arkýře paláců a v boulevardů ruch,
vítězny život zmítá se a kypí vířící hrou
v bizarních pěnách vášní a síly a tuh;

žen ohnivé pohledy jiskrami prší do žádostí těl,
spálená síla nervů pod lebkami tlí,
a v tisících illusí jáson a úzkost a žel
třese se na napjatých strunách Tajemství.

Žeh bílý světla v lampě mé duše jsi stáh,
že v agonii rudé krvácí do šera.
Pod zvlhlými klenbami dní jdu v myšlenkách,
jak v kvílících melancholiích večera,

a naslouchám hodinám Veliké Noci, bijícím tmou,
až s věží věčného Města v kovových slzách se schví
jak matutinum andělů v čekající duši mou
ráz hodiny mé poslední, angelus Tajemství.

ОГЪНЯТ БЯЛ НА СВЕТЛИНАТА

Бял пламък във фенера на душата стягаш
и той сред полумрак в агония кърви.
Вървя през дните си под сводове от влага
като в коридор на изоставен манастир,

там, где вълни от мрак се бълскат в стенописи
и митове далечни в рамките тъмнеят –
прозорци във века на чудото разбити
на Тайнството към хоризонтите му бледи.

Синеят в димни дални ни мъгли безбрежни
над дворцови веранди, в уличната суетня,
сред пяната на страсти, пориви, копнежи
победният живот кипи във вихрена игра;

от женските очи вали в телата огън,
изтляват в черепите нерви обгорели,
и тръпнат сред илюзии, възторг, тревога
на Тайнството по опнатите струни бели.

Бял пламък във фенера на душата стягаш
и той сред полумрак в агония кърви.
Вървя през дните си под сводове от влага
като на меланхолия среднощен вик.

И часовете на Ношта отекват в мрака
от кулата на онзи вечен Град с метален глас –
молитва утринна душата моя чака,
ангела на Тайнството – последния ми час.

TICHÁ BOLEST

Po černém koberci, jejž k mému loži stínem
v šat vonný kašmíru Noc tkala kyprou vlnou,
ty's přišla, Milá má, a nalila's mi víne,
svých retů hořkou číši plnou.

Mé tělo projala's jak bledá záře divem,
v mých nervech hořela's jak umírání pocit,
a pohřben v loktech tvých, jak v chladném hrobě živém,
pod tíží polibků jsem unavený pocit.

Ó vteřin propasti, jež dálkou let jsem měřil,
o prchlá vůně jar na krúpěj vteřin slitá!
Snů našich záclonou se zázech věčna šeřil
jak den,jenž na východě svítá;
a k točnám tajemství šla's ruku v ruce se ,mou,
kde z lustrů zářivých do jiskerm hran a faset
hrál zázrak Věčného, na nebes líchu temnou
jak zrní safirů a bílých ohňů naset.

Kdy sedla's k pianum že po klavesů sněhu
tvá ruka chvěla se, na vlnách luny plání?
A pěla's život můj, večerů mrtvých něhu
romanci snův a odříkání?

Mých hodin spící sbor v tvé hudby náraz ožil,
jak zvonů stríbrných angelus roztlál tichem
i píseň krve mé, již žhavým rythmem do žil
mi mladí vlévalo a skandovalo smíchem.

Bol tužeb spálených z tvých tonů kouřil v dýmu,
v kadencích rekvií jak slzy v tváři zasech',
a v žeň mou uzrálou trás touhu k Nejvyššímu,
ak rosu sladké manjny v klasech.

Mdlou vůně dýchal čas, když píseň tvá jím chvěla,
ve hrozný cizích vín se slila květem taktů,
a davných sluncí žár i noci hvězdná čela
v tvých rythmů shlížela se v černém kataraktu.

Pak v tony tajemné strun zvířením jsi sáhla,
až množstvím výchvěvů se vyňaly modrým jasem
na žhavou osnovu. Však oněměla táhla
tvá hudba Neznámého hlasem
v mému sluchu smrtelném. Pod klenby ticha kanul
mé duše ztlumen pláč, a v mlčenlivém stesku
až v okna andělů, jak oběť' vůně vanul
žal budoucích mých dní a ozon příštích blesků.

ТИХА БОЛКА

От пръхкав пух Нощта кашмирена разпусна
килима черен и към мойто ложе го разстла
по него ти пристъпи и от своите устни
горчива чаша вино ми наля.

Подобно зарево проникна в мойто тяло,
гореше в моя нерв като усещане за смърт
и тежестта на твойта нежност във отмала
под твойте лакти ме погреба като в жива пръст.

О, бездна мигове, бях устремен да литна,
о, чезнеш дъх на пролет в стичащата се роса!
Воал от сън покри на вечността светлика
подобно ден, просветващ в утринта;
към тайнството ръка в ръка с мен се понесе,
и сред искрите на лъчисти полилеи
засвири Той, по тъмната леха небесна
пося зърна сапфири и огньове бели.

Клавишите от сняг под пръстите ти тръпнат,
понася твоята ръка вълните на луната.
Изпя живота мой и вечерите мъртви –
романс от сънища и вятыр.

От музиката ято спящи часове запя
и сякаш ангелът на сребърния звън разля
сред тишината песента на моята кръв, в която
пулсира младостта ми с огнен ритъм и със смях.

Димеше болката от изгорелите мечти,
в каданс на реквиема суха бе съзата,
копнежът по Най-висия тя в жътва оплоди
тъй както сладката манна житата.

Без дъх е времето под трепета на песента,
тя в чуждо вино вля се през цвета на такта,
льчи от древно сънце и звездите на нощта
се виждат отражени в черна катаракта.

Ти със завихрен жест докосна звуци тайни,
сияйна синева от толкоз трепети изгря
върху нажежено петолиние. С гласа Незнайен
протяжно музиката онемя
в слуха ми смъртен. Но под свода от мълчание
душата плаче глухо, в скръб безмълвна
в прозорците на ангели, жертвено ухание
и жал за бъдни дни, и дъх от идни мълнии.

Превод от чешки: Жоржета Чолакова